

Court on its own motion *v.* Sukhvinder Singh and others
(S. S. Kang, J.)

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਐਸ.ਐਸ.ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ.ਜੇ., ਏ.ਐਸ. ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ. ਕੰਗ, ਜੇ.ਜੇ.

ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੂਲ ਅਪਮਾਨ ਨੰ. 14/Crl. 1980 ਦੇ.

2 ਜੂਨ 1981

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ 1950— ਆਰਟੀਕਲ 226— ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮ 1934 (ਖੰਡ III)—ਨਿਯਮ 22.48 ਅਤੇ 22.49— ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ— ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰੰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ। ਸਟੇਸ਼ਨ—ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ—ਕੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦਾ ਕੰਮ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਖੋਜ ਜਾਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਨਾਲ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਨਤਕ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਿਰਾਸਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਿਟੇਨੂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਡਿਟੇਨੂ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੀ ਫੇਰੀ ਜਨਤਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ "ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ" ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਖੋਜ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਪਾਵਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਦੀ

ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। (ਪਾਰਾ 10 ਅਤੇ 13)।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਨਾਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਸੀ.ਆਰ.ਓ.(ਸੀ.)

30—Crl. 1979 ਦਾ 18 ਅਕਤੂਬਰ 1979 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੈਸ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ. ਕੰਗ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ 9 ਦਸੰਬਰ, 1980 ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਐਸ. ਬੈਸ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ. ਕੰਗ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ 2 ਜੂਨ, 1981 ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 1980 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 136 ਵਿੱਚ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਹਾਇਕ ਮੁਹਰੀਰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਮੁਹਰੀਰ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਐਸ.ਐਚ.ਓ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮੋਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਨਾਮੇ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਥਾਣਾ ਹਾਉਸ ਅਫਸਰ ਥਾਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਐਚ.ਐਸ.ਭੁੱਲਰ ।

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੇਪੀ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ।

ਐਸ ਐਸ ਕੰਗ, ਜੇ.

(1) ਕੀ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ I ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਾਰਥਕ ਸਵਾਲ ਹੈ?

ਤੱਥ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਪਹਿਲਾ:

(2) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀਤੋ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ (136 ; 1980 (ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ) ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਗੋਕਾ ਰਾਮ ਨੂੰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਥਾਣਾ ਭੋਗਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ [ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।) ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ; ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਡਿਟੇਨੂੰ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

Court on its own motion *v.* Sukhvinder Singh and others
(S. S. Kang, J.)

ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਅਤੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਈ ਸੀ ਸਿੱਧੂ ਅੱਗੇ 15 ਅਕਤੂਬਰ 1980 ਨੂੰ ਜੇ।

“ 17 ਅਕਤੂਬਰ, 1980 ਲਈ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। *jjS.I.* ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਥਾਣਾ ਘਰਿੰਡਾ, ਥਾਣਾ ਭੋਗਪੁਰ, (ਜਵਾਬ ਨੰਬਰ 2) ਕਥਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਨੂੰ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਉਕਤ ਥਾਣੇ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਲਈ ਸਰਚ ਵਾਰੰਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉੱਥੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ 17 ਅਕਤੂਬਰ, 1980 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। 17 ਅਕਤੂਬਰ, 1980 ਨੂੰ ਆਉਣ ਲਈ।

(3) ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ, ਥਾਣਾ ਭੋਗਪੁਰ ਨੂੰ ਗੋਕਲ (ਚਾਂਦ ਨੂੰ 17 ਅਕਤੂਬਰ, 1980 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਾਰੰਟ) ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟਾਂ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

(4) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1980 ਨੂੰ ਕਰੀਬ 12.30 ਵਜੇ ਥਾਣਾ ਭੋਗਪੁਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਥਾਣੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਦੱਸੀ ਅਤੇ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ! ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ. ਸਹਾਇਕ ਮੋਹਰਰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਥਾਣੇ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਨਾ ਵੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੱਸੀ ਤਾਂ ਪੂਰਵ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਮੋਹਰਰ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਚੀਕਿਆ ਅਤੇ ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਨੇ ਕਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੁਕ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਦੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮੋਹਰਾਂ ਦੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਉਸਨੇ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ *daily* ਡਾਇਰੀ (ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ) ਪਈ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ ਥਾਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਲਾ ਗਿਆ ਥਾਣੇ ਦੇ

ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਕਰੀਬ 2.10 ਵਜੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥਾਣੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਮੰਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ 15 ਅਕਤੂਬਰ 1980 ਨੂੰ ਰਾਤ 8.55 ਵਜੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਅਤੇ 151 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਡੇਲੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 15 ਅਕਤੂਬਰ 1980 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰਬਰ 25 ਉੱਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਐਂਟਰੀ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ' ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਸੌਂਪਿਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ 6 ਵਜੇ ਥਾਣੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ,

(5) ਇਹ ਕੇਸ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1980 ਨੂੰ ਸਿੱਧੂ, ਜੇ. ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਨੂੰ 15 ਅਕਤੂਬਰ 1980 ਨੂੰ ਰਾਤ 8.55 ਵਜੇ ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 107 ਅਤੇ 151 ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ 18 ਅਕਤੂਬਰ 1980 ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਗੋਕਲ ਰਾਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੇਅਰਥ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। . ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਆਇਆ; ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਮੋਹਰਲੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਰੀ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਬੈਂਸ, ਜੇ. ਅਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਵਿਰੋਧੀ J ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਟਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

(6) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਲੈ ਕੇ ਐੱਸ.ਐੱਮ.ਈ. ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ। ਜਦੋਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ

Court on its own motion *v.* Sukhvinder Singh and others
(S. S. Kang, J.)

ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

(7) ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ' ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣਾ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਰੋਜ਼ਾਨਾਮਚਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ, ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਤਾ, ਬਨਾਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਏਐਸਆਈ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1) ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਉਥੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਣੇ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੁਕਮ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਰਿੱਟ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ (ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ) ਨਿਯਮ, 1976 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਸਮੇਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਨਜ਼ਰਬੰਦਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

“ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ,

(1) ਸੀ.ਆਰ. O(c)30-Crl. 1979 ਦਾ, 18-10-79 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਸਿਰਫ ਰਿਕਵਰੀ ਜਾਂ ਯੂਟੈਨਿਊਜ਼ ਦੇ ਖਾਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ

ਹਿਰਾਸਤ ਬਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਕਿਸੇ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ (ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ) ਨਿਯਮ, iis76 ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵਫਦ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਆਰਓ ਉਪ-ਨਿਯਮ 2 ਅਤੇ 2 ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਈ ਵੀਰ ਪਰਾਸ਼ਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ।"

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਉੱਚੇ ਸਨਮਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਾਫ਼ੀ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੇਸ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(8) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 21, ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦ ਨਾਗਰਿਕ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਵਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ, ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਬਣਾਉਣ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਵਸਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ। ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤੇ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੋ। ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨੇਚਰ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਪਵਿੱਤਰ ਆਦਰਸ਼ ਨਾ ਰਹਿਣ, ਇਹਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਬਾਰੇ, ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਮ

Court on its own motion *v.* Sukhvinder Singh and others
(S. S. Kang, J.)

ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ (ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ) ਨਿਯਮ, 1976 ਨੂੰ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 225 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(9) ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਦੇ ਕੋਲ ਜਵਾਬਦੇਹ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਕਥਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿੱਟ-ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਮਾਰਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਡਿਟੇਨੂ ਉੱਥੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ: ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਠਿਕਾਣੇ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਇੰਦਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ(ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਕੌਣ ਹਨ। ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਟੇਨੂ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੇਲੀ ਡਾਇਰੀ ਤੋਂ ਉਹ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਸੇਵਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਰਜਿਸਟਰ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਣ ਤਲਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ

ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਲਈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਰੂਲਜ਼, 1934 (ਵਾਲੀਅਮ III) ਦੇ ਨਿਯਮ 22.48(1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਬਸਟਰੈਕਟ - ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਪੁਲਿਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਫਾਰਮ 22.48(1) ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੋ ਕਾਪੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇੱਕ ਗਜ਼ਟਿਡ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸੁਪਰਿਨ ਟੈਂਡੇਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਖੁਦ ਐੱਸ.ਪੀ.

..

ਹਰੇਕ ਤਿਮਾਹੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਗਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੋਸਟ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰ ਦੇ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਟੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ।”

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨਿਯਮ 22.49 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:-

“ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ:-

(Ca) * * * *

(b) * * * *

(c) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ। ਇੰਦਰਾਜ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਜਾਂ ਮੋਹਰ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

Court on its own motion *v.* Sukhvinder Singh and others
(S. S. Kang, J.)

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਸ਼ਨ ' ਤੇ ਬਨਾਮ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਕੰਗ, ਜੇ.)

~

(d) ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਰੈਂਕ ਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਦਾ ਹਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਪਰਤਣ ਵੇਲੇ, ਸਟੇਸ਼ਨ ਕਲਰਕ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ।

* . * "ਐਨ * *

(h) ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਾਕ-ਅਪਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਉਣ, ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣ, ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਾਕ-ਅਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਦਾਖਲੇ, ਅਤੇ ਹਟਾਉਣਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਸਥਾਈ ਜਾਂ ਹੋਰ, ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। * * * *

*

(n) ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ , ਅਤੇ ਧਾਰਾ 157, ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਮਿਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

* *ਚ * * :

ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਕਿ ਕੀ ਖੋਜ ਲਈ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਡਿਟੇਨੂ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ , ਖੋਜ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ. ਇੱਕ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋਰ ਥਾਂ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਅਹਾਤਾ ਇੰਨਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਕੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਹ ਜਾਣਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਠਿਕਾਣਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੱਚੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ

ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਖੋਜ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੁਝ ਬੇਈਮਾਨ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਗਲਤ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਪੂਰੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

(10) ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੇ ਕੰਮ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਖੋਜ ਜਾਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਨਾਲ ਵੀ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਿਰਾਸਤ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਅੰਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਿਟੇਨੂ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਡਿਟੇਨੂ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੀ ਫੇਰੀ ਜਨਤਕ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਐਂਟਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖੋਜ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ, ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਖੋਜ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਥਾਰਟੀ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇਤਫਾਕਨ ਅਤੇ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(11) ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ *ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ* ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਪਰ ਡੇਲੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ

Court on its own motion *v.* Sukhvinder Singh and others
(S. S. Kang, J.)

ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਲਈ ਥਾਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ। ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੀਬਿਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੇ। ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਉਸਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਕੇ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

(12) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਨਾਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1 ਸੂਪਰ) ਬਾਰੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਪੈਟਰ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰੋਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਵੱਡੇ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹੈਬੀਅਸ ਕੋਰਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਨਿਰਜੀਵ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੌਖ (ਸੁਪਰਾ), ਕਰਦੀ ਹੈ; ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(13) ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਕੋਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਸੀ।

(14) ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਓਵਰ ਐਕਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(15) ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੁਖਵਿੰਦਰ; ਸਿੰਘ ਚਿੰਤਤ ਹਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਪੀ.ਐਸ. ਸੰਧੂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ *ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ*। ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਮੈਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ *ਰੋਜ਼ਨਾਮਚਾ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ*। ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਵਾਰੰਟ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(16) ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਜੇ. -ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਏ ਐਸ ਬੈਂਸ, ਜੇ. - ਮੈਂ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।¹

ਐੱਨ. ਕੇ. ਐੱਸ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Court on its own motion *v.* Sukhvinder Singh and others
(S. S. Kang, J.)

ਫੁਲ ਬੈਂਚ

ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ. ਜੇ. ਪੀ. ਸੀ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਜੇ. ਜੇ.

ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਰਾਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 1878 .

3 ਜੂਨ 1981

ਦੀਵਾਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ (V of 1908)— ਧਾਰਾ 35-ਬੀ ਅਤੇ 148— ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ— ਅਜਿਹੀ ਧਿਰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮੁਲਤਵੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸ ਮੁਲਤਵੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ— ਖਰਚ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ— ਅਦਾਲਤ— ਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ— ਧਾਰਾ 148 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ— ਕੀ ਅਜੇ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਮਤ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ. ਜੇ. ਅਤੇ ਪੀ. ਸੀ. ਜੈਨ, ਜੇ. ਇਸਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਕਿ ਉਪਬੰਧ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਖਰਚੇ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।